

Zápis

z obhajoby disertační práce paní Mgr. Michaly Benešové

konané dne 9. 6. 2015

téma práce: „Ve světle kabaly: židovská mystika v polské literatuře meziválečného období“

přítomní:

doc. PhDr. Helena Ulbrechtová, Ph.D. (předsedkyně komise)

prof. PhDr. Vladimír Svatoň, CSc.

doc. PhDr. Alenka Doležalová, CSc.

doc. PhDr. Petr Kaleta, Ph.D.

doc. PhDr. Jan Vorel, Ph.D.

doc. PhDr. Alice Jedličková, CSc.

prof. PhDr. Marie Sobotková, CSc. (oponentka)

doc. PhDr. Petr Poslední, CSc. (školitel)

omluveni:

doc. PhDr. Josef Dohnal, CSc.

prof. PhDr. Jiří Holý, DrSc. (oponent)

Předsedkyně komise doc. PhDr. Helena Ulbrechtová, Ph.D. zahájila obhajobu a představila přítomným kandidátku.

Školitel představil doktoranda a seznámil komisi s uchazečem a jeho diz. prací.

Kandidátka seznámila přítomné se svou disertační prací. Sdělila zejména:

Mgr. Benešová v úvodu zdůvodnila svou volbu tématu, kterému se jednak dlouhodobě věnuje (mj. diplomová práce představující dílo Bruna Schulze), jednak pokládá jeho hlubší reflexi a analýzu děl Aleksandra Wata, Bruna Schulze a Bolesława Leśmiana optikou židovské mystiky za

přínosnou, neboť představuje netypický pohled na tvorbu zmíněných významných polských autorů. Každý z nich se přitom ke svému židovskému původu a židovské kultuře a tradici vztahoval jiným způsobem. Jejich tvorbu spojuje i časové zařazení – polská meziválečná literatura.

Kandidátka dále zdůraznila, že se pokusila zaměřit především na konkrétní analýzu primárních textů, hlavní metodologickou a teoretickou inspirací se stala hermeneutika (vztah textu a starší tradice, intertextualita, svět a jazyk, židovská hermeneutika – pojetí „posvátného textu“). Jádrem disertační práce jsou 3 hlavní analytické kapitoly, věnované postupně zmíněným autorům a jejich srovnání. Aleksander Wat představoval určité překvapivé odhalení, neboť i v díle tohoto futuristy je židovská tradice velmi důležitým interpretačním klíčem. V případě Bruna Schulze se kandidátka soustředila – kromě polemiky s polským literárním vědcem W. Panasem – na tři témata: motiv golema, složitou práci se symbolikou světa jako textu a knihy a na obraz Stvoření. Bolesław Leśmian ve srovnání s ostatními autory reflektoval své židovství nejméně (asimilovaná rodina, pokřtěn, rovněž v interpretacích jeho díla je tento pohled spíše okrajový), kandidátka tak mohla prověřit svá teoretická východiska a pokusit se ověřit jejich legitimitu. Při srovnání všech tří autorů je výrazná zejména jejich fascinace jazykem – nástrojem kreace, stvoření.

Poté oponenti přednesli závěry svých posudků (prof. PhDr. Marie Sobotková, CSc., prof. PhDr. Jiří Holý, DrSc. byl omluven, jeho posudek přečetla předsedkyně komise).

Kandidátka (Mgr. Michala Benešová) odpovídá na posudky oponentů:

Kandidátka poděkovala za oba posudky.

V reakci na oponentský posudek prof. Sobotkové kandidátka zdůvodnila výjimečný rozsah své práce (náročnost zvoleného tématu) a rovněž se kladně vyjádřila k návrhu možné restrukturalizace úvodních teoreticko-metodologických kapitol. Oponentský posudek prof. Holého obsahoval dvě hlavní námitky. První z nich byl návrh zvážit další zahraniční prameny kromě polských, českých a překladů do těchto jazyků, např. sborníky *Poetik und Hermeneutik*. Kandidátka poděkovala za podněty, ale opět s odkazem na šíři svého tématu obhájila výběr sekundární literatury, který by jistě mohl být ještě rozsáhlejší (prof. Sobotková naopak množství odborných publikací uváděla jako jeden z kladů práce). V reakci na druhou námitku („konstruování souvislosti, která je jen hypotetická“) kandidátka přiznala, že tento problém byl

jedním z ústředních výzev její práce. Pokoušela se ho překonat právě v úvodu zmíněnou snahou zaměřit se na analýzu primárních textů. Doufá proto, že místa, na něž prof. Holý upozornil, patří k výjimkám. Kandidátka si rovněž uvědomuje možnou inspiraci autorů jinými náboženskými směry a kulturními proudy – uvádí tyto postřehy většinou v poznámkách pod čarou.

Oponenti se vyjadřují k vystoupení kandidáta:

Předsedkyně doc. Ulbrechtová v zastoupení prof. Holého konstatovala, že ačkoli sborníky *Poetik und Hermeneutik* jsou velmi zásadní, literatura k tomuto tématu je velmi široká a není zřejmé, zda by právě tyto teoretické práce znamenaly významné obohacení předložení disertace. Poté otevřela diskusi.

Diskuse:

Diskusi zahájila předsedkyně komise doc. Ulbrechtová dotazem na nejdůležitější závěry kandidátské práce a možnost její publikace v knižní podobě.

Kandidátka se kladně vyjádřila k možné publikaci a přípravě knižní podoby. Nejdůležitějším výsledkem předložené disertační práce je seznámení českého publika s neznámými autory, v polském kontextu pak nový pohled na jejich tvorbu – optikou židovské mystiky a tradice.

Prof. Svatoň konstatoval, že podobný vztah k textu a reflexi tradice spatřuje v celé moderní poezii. Židovská tradice je tedy jedním z „mostů“, které k ní vedou. Poukázal například na inspiraci novoplatonismem u ruských básníků. Druhá poznámka pak upozorňovala na zásadní (a podprahový) vliv Nietzscheho na celou moderní literaturu.

Kandidátka s jeho závěry souhlasila, dodala také, že zejména v pozdním díle Aleksandra Wata byl novoplatonismus důležitý (jeho pozdější tvorbě se však v předložené práci nevěnovala – byla vymezena meziválečným obdobím).

Doc. Jedličková navázala na otázky prof. Holého, dotázala se kandidátky na její chápání identity textu (v návaznosti na jednu z vět v kandidátské práci, „text (a jeho identita) vzniká až při aktu

čtení“). Zopakovala námitku, zda to není to příliš razantní tvrzení a zda skutečně vzniká v procesu recepce vždy nový text.

Kandidátka připustila, že zmíněná formulace je v rámci disertace spíše výjimkou a takto vytržena působí radikálně. Na příkladu své polemiky s W. Panasem dokázala, že naopak téma nadinterpretace a identity textu bylo jedním z klíčových problémů její práce. Konstatovala také, že tuto otázku tematizuje např. Bruno Schulz, jehož hrdinové (zejména dětští) sami „luští“ smysl světa.

Doc. Jedličková připomněla důležitost kulturního kontextu, v němž jsou texty ukotveny, nelze na ně tedy přikládat jakékoli vědecké teorie, „šablony“, ale vždy zohledňovat jejich opodstatnění.

Kandidátka souhlasila a opět v návaznosti na polemiku s W. Panasem uvedla, jak některé závěry tohoto polského literárního vědce jsou nekriticky přijímány, zatímco kandidátka je vnímá jako nadinterpretaci literárních děl (v tomto případě B. Schulze).

Předsedkyně komise doc. Ulbrechtová vyzvala zúčastněné k posledním otázkám, poté ukončila diskusi.

Vyhlášení výsledku tajného hlasování:

Počet členů komise: 10

Přítomno členů komise: 8

Kladných hlasů: 8

Komise navrhla udělit titul doktor (Ph.D.)

Zapsal: Mgr. Lucie Zakopalová

Podpis předsedy komise:

